

w Afryce. Zestawienie literatury przedmiotu zawiera 15 stron i jest prawdziwym skarbem dla każdego badacza, poświęcającego się studiom Afryki.

Autor tej notatki korzysta z okazji, by w ten skromny sposób wyrazić Profesorowi Phillipsowi swą wdzięczność za bardzo życzliwe przyjęcie autora i jego córki w Johannesburgu w czasie wojny, a także za 8 lat pracy naukowej spędzonych następnie obok Prof. Phillipsa w uniwersytecie Witwatersrand, w Johannesburgu.

May this note be a modest mark of author's gratitude to prof. Phillips for his hospitality shown to the author and his daughter in Johannesburg during the war and for these 8 years of author's research work beside prof. Phillips, at Witwatersrand University, Johannesburg.

Poznań, Katedra Botaniki Ogólnej UAM

S. Krupko

NOTATKI

MICHAŁ SZUBERT

W dniu 5 maja 1960 roku *) minęło sto lat od śmierci Michała Szuberta. Przy tej sposobności warto przypomnieć chociaż kilka dat z jego życia, jego osiągnięcia w botanice, przede wszystkim zaś jego prace związane z ogrodem botanicznym w Warszawie.

Michał Szubert urodził się 18 kwietnia 1787 r. w Ząbkach pod Warszawą; w roku 1808 ukończył Liceum Warszawskie, w roku zaś 1809 wyjechał na studia przyrodnicze do Paryża, wysłany tam przez Izbę Edukacyjną. O tym okresie działalności Szuberta obszerniejsze omówienie znajduje czytelnicy w artykule prof. B. Hryniewieckiego w *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* (vol. XX, Supplementum, 1951).

W roku 1813 Szubert wrócił do Warszawy, gdzie rozpoczął wykłady leśnictwa w Szkole Prawa i Administracji, następnie wykłady botaniki w Liceum Warszawskim, wreszcie w roku 1816 przejął opiekę nad ogrodem botanicznym, leżącym na tyłach pałacu Kazimierzowskiego. Po paru latach, już jako profesor Uniwersytetu Warszawskiego, Szubert podjął — uwieńczone powodzeniem — starania o utworzenie nowego ogrodu botanicznego. Na terenie, przyznanym pod ten ogród, a przylegającym do Łazienek, rozpoczęto prace w roku 1818. Stuletnie dzieje tego ogrodu (1818—1918) przedstawił J. Kołodziejczyk w swej pracy pt. «Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego».

W Paryżu Szubert zapoznał się z nowymi poglądami na system roślinny, którego układ, zgodnie z tymi nowymi prądami, powinien być naturalny. W swych wykładach zwracał on szczególną uwagę na anatomie i fizjologię roślin, następnie na rozwój nasienia i młodej rośliny

i dopiero potem przystępował do systematyki naturalnej.

Już w roku 1815 został Szubert członkiem, w pierw przybranym, a w parę lat później zwyczajnym, Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk, z działalnością którego wiążą się jego najważniejsze prace. Warto przypomnieć, że Szubert stał się w Polsce pionierem mikroskopowej anatomii roślin. W krótkich odstępach czasu (1821—23—24) drukuje on trzy cenne prace: monografię sosny, rozprawę o budowie wewnętrznej rośliny na przykładzie bzu czarnego oraz rozprawę «O składzie nasienia, początkowym rozrastaniu się zarodka i głównych różnicach składu wewnętrznego roślin».

Niewątpliwie jednak ukoronowaniem wszystkich osiągnięć naukowych i bodaj największą zasługą Szuberta jest utworzenie i postawienie na wysokim poziomie nowego ogrodu botanicznego, do którego sprowadzał z całego kraju i z zagranicy nasiona i żywe rośliny. Odbывał sam podróże do Niemiec, Francji, Holandii, Austrii i Czech, skąd, przezwyciężając wielkie trudności transportowe, przywoził kolekcje cennych roślin.

Dzięki niezwykłej energii, ofiarności i zapobiegliwości Szuberta, spis roślin uprawianych w warszawskim ogrodzie botanicznym — w 6 lat po jego założeniu (w 1824 r.) — obejmował 10 000 gatunków.

Nadszedł jednak rok 1831 — rok powstania listopadowego, w którym Szubert brał czynny udział; nadszedł po powstaniu okres, gdy zawieszono działalność uniwersytetu, a tym samym pozbawiono ogród botaniczny jego właściwego opiekuna. W tym czasie dużą powierzchnię

ogrodu przyłączono do sąsiednich Łazienek i wydatnie zmniejszono pieniężne dotacje na jego utrzymanie. Do chwili odejścia Szuberta na emeryturę (1846 r.) — jedynie dzięki jego ofiarnym wysiłkom — ogród botaniczny, to jego «ukochane dziecię», utrzymywał się na pewnym poziomie, później niestety zaczął chylić się ku upadkowi.

W swej rozprawie «Botanika w Warszawskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk» — słusznie prof. B. Hryniewiecki podkreślił, że poza pracami naukowymi i stworzeniem ogrodu botanicznego — wielką również zasługą Szuberta było wykształ-

cenie szeregu uczniów, którzy pomimo niepomyślnych warunków potrafiliby nadal pracować naukowo. Uczniami tymi byli: W. Jastrzębowski, J. Waga, A. Waga, S. Pisulewski i A. Podymowicz.

Ludmila Karpowiczowa

*) Należy tu sprostować pewne niedokładności, które wkradły się do cytowanego poniżej artykułu prof. B. Hryniewieckiego oraz do pracy J. Kołodziejczyka z 1918 r. W obu wypowiedziach mylnie podano datę śmierci M. Szuberta jako 5 maja 1861 roku.

UCHWAŁY

Regulamin

zgłaszania kandydatów na członków honorowych i członków zwyczajnych zagranicznych Polskiego Towarzystwa Botanicznego, przyjęty przez Zarząd Główny tego Towarzystwa na posiedzeniu w dniu 24 czerwca 1958 r. i zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie w dniu 25 czerwca 1958 r. w Szczecinie

Kandydatów na członków honorowych i członków zwyczajnych korespondentów zagranicznych Polskiego Towarzystwa Botanicznego zgłaszają na piśmie członkowie Zarządu Głównego na posiedzeniu Zarządu.

Zarząd wybiera referenta, który przedstawia na piśmie referat o kandydacie na plenarne posiedzenie Zarządu Głównego, poprzedzające

Walne Zgromadzenie. Referat winien zawierać: biografię kandydata, charakterystykę pracy naukowej, charakterystykę stosunku do nauki polskiej, oraz spis ważniejszych prac naukowych.

Uchwała Zarządu Głównego w sprawie przedstawienia kandydata Walnemu Zgromadzeniu, zapada w głosowaniu tajnym, przy czym do jej przyjęcia wymagane jest przynajmniej $\frac{2}{3}$ głosów obecnych na posiedzeniu.

Przyjęty w ten sposób kandydat jest przedstawiony Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia. Głosowanie nad wnioskiem Zarządu Głównego odbywa się bez uprzedniej dyskusji.

Warszawa—Szczecin, czerwiec 1958 r.

